

Nowe cząsteczki w leczeniu hemofilii i innych pokrewnych skaz krwotocznych w świetle wybranych doniesień, przedstawionych w czasie 53. Kongresu *American Society of Hematology (ASH)*

Stany Zjednoczone, San Diego, 10–13 grudnia 2011 roku

New molecules in treatment of haemophilia and allied disorders presented during 53rd Annual Meeting of the American Society of Hematology (ASH), USA, San Diego, December 10–13, 2011

Magdalena Łętowska

Instytut Hematologii i Transfuzjologii

Obrady kongresowe rozpoczęły się 10 grudnia i były poprzedzone sesjami satelitarnymi i szkoleniowymi. Jak co roku program Kongresu składał się ze:

- specjalnych wykładów, sesji i sympozjów,
- sesji edukacyjnych,
- sesji naukowych,
- sesji poświęconych ustnym prezentacjom,
- spotkań z ekspertami,
- sesji plakatowych.

W niniejszym opracowaniu przedstawiono streszczenia wybranych prac prezentowanych w czasie ustnych i plakatowych sesji, poświęconych badaniom nad nowymi białkami. Być może w przyszłości białka te znajdą kliniczne zastosowanie w leczeniu chorych z niedoborami czynników krzepnięcia.

Geny pochodzenia zwierzęcego lub roślinnego mogą w komórkach bakterii lub innych organizmów podlegać ekspresji i produkować w znacznych ilościach różnego rodzaju białka enzymatyczne i hormony.

Autonomicznie replikujący się nośnik klonowanego genu daje możliwość podniesienia ilości kopii danego genu (dawki genu) oraz regulacji jego ekspresji, a ponadto ułatwia jego modyfikacje genetycz-

ne. W efekcie następuje nadprodukcja białka. Zazwyczaj wektory ekspresyjne wykorzystuje się do nadprodukcji białek w odpowiednio dobranym pod względem cech genetycznych szczepie gospodarza. Zapewnia on właściwą kontrolę ekspresji genu. Wektor funkcjonujący w specyficznym gospodarzu stanowi łączny system ekspresyjny. Powszechnie wykorzystywanie systemów ekspresyjnych przyczyniło się do znacznego podniesienia poziomu produkcji białek i wydajności technik związanych z ich izolowaniem i oczyszczaniem. Konsekwencją tego jest istotne przyspieszenie badań nad właściwościami białek i ich rolą.

Nowe cząsteczki czynnika VIII

Białka fuzyjne

Rekombinowany czynnik VIII Fc (rFVIII Fc) składa się z cząsteczki rFVIII pozbawionej domeny B (BBD) genetycznie połączonej z domeną Fc ludzkiej immunoglobuliny G1 (IgG1). Przed sekrecją cząsteczki z komórek HEK 293 (*human embryonic kidney*), większość cząsteczek rFVIII Fc jest poddana procesowi uzyskania ciężkiej cząsteczki FVIII (HC) i lekkiej cząsteczki (LC + Fc). W ukła-

dzie krążenia rFVIII^{FC} występuje w kompleksie z VWF. Spontaniczna dysocjacja cząsteczek HC i LC+Fc, powodująca spadek aktywności cząsteczki w osoczu następuje w czasie przechowywania leku. Autorzy tej pracy opisali właściwości jednołańcuchowej izoformy rFVIII^{FC} (SC rFVIII^{FC}). Białko to otrzymano z rFVIII^{FC}, który zawiera część cząsteczek w postaci izoformy niepoddanej zmianom. W porównaniu z rFVIII^{FC}, SC rFVIII^{FC} charakteryzuje podobna aktywność badana metodą chromogenną, ale o 60% niższa w badaniu metodą jednostopniową (aPTT). Podobne obniżenie aktywności obserwowano w teście generacji trombiny (TGA). Pełną aktywność SC rFVIII^{FC} autorzy obserwowali przy braku vWF. Mogłoby to sugerować, że uwolnienie od vWF może być opóźnione w wyniku wiązania kowalentnego kwaśnego regionu a3 HC po wycięciu Arg 1680 w cząsteczce SC rFVIII^{FC}, w porównaniu z usunięciem a3 i dysocjacją całej cząsteczki rFVIII. Opóźniona dysocjacja z vWF może tłumaczyć obniżenie aktywności SC rFVIII^{FC} w badaniu metodą jednostopniową i TGA, a pełną aktywność w dwustopniowej metodzie chromogennej. Obniżenie aktywności w obecności vWF potwierdzono w badaniu zmodyfikowaną metodą chromogenną ze zmniejszoną ilością trombiny jako aktywatora FVIII.

Właściwości SC rFVIII^{FC} *in vivo* oceniano w porównaniu z rFVIII^{FC}, przeprowadzając badania na zwierzętach (myszy HemA, model TVT — *tail vein transection*). Stwierdzono podobną skuteczność obu leków przy zastosowaniu różnych dawek (4,6 mg/kg; 1,38 mg/kg i 0,46 mg/kg) mimo wyraźnie obniżonej aktywności w teście aPTT. W związku z tym opóźniona aktywacja cząsteczki SC rFVIII^{FC} w obecności vWF w badaniach *in vitro*, wydaje się nie mieć wpływu na działanie *in vivo*. Będą prowadzone dalsze badania w celu wykazania większej stabilności tego białka fuzyjnego.

Yang Buye i wsp. A novel single chain recombinant factor VIII Fc fusion protein is active in vitro and fully efficacious in in vivo Hema Mouse bleeding model. Abstract 1192

Cząsteczki czynnika VIII o przedłużonym działaniu

Jedną z metod przedłużenia działania leku jest pegylacja jego cząsteczki. Taką cząsteczką jest BAX 855, pełnej długości rekombinowany FVIII zmodyfikowany poprzez dodanie glikolu polietylenowego (PEG), otrzymany z hodowli CHO, bez dodania w procesie produkcyjnym białek pochodzenia ludzkiego. Wiadomo że każda modyfikacja chemiczna może prowadzić do zmiany immunogenności białka. Autorzy przedstawili wyniki badań przedklinicznych nad wpływem na układ immunologiczny PEGylo-

nego FVIII (BAX 855) w porównaniu z ADVATE, niemodyfikowaną, długołańcuchową cząsteczką FVIII, stosowaną obecnie u chorych na hemofilię A.

Ocenę potencjalnego wpływu BAX 855 i ADVATE na ludzki wrodzony układ odpornościowy badano na podstawie ich możliwych zdolności uwalniania prozapalnych cytokin: IL-1 β , IL-6, IL-8 i TNF- α (badanie *in vitro* ludzkiej krwi pełnej) oraz potencjalnej aktywacji składników układu dopełniacza (badanie *in vitro* w osoczu ludzkim).

Ocena potencjalnego wpływu BAX 855 i ADVATE na adaptacyjny układ odpornościowy była oparta na badaniu możliwości wytworzenia przeciwciał na trzech hemofilowych mysich modelach i u makaków jawańskich. Myszy z hemofilią wykazujące ekspresję ludzkiego F8 cDNA wykazują immunologiczną tolerancję w stosunku do ludzkiego FVIII i produkują przeciwciała do ludzkiego FVIII tylko wówczas, gdy ich układ immunologiczny jest upośledzony.

Autorzy wykazali w badaniu, że BAX 855 i ADVATE powodowały uwalnianie prozapalnych cytokin w stopniu nieznacznym, podobnie jak w przypadku grupy kontrolnej, w której podawano bufor. Równie niewielką aktywację składników układu dopełniacza powodowało podawanie BAX 855 i ADVATE, a stopień tej aktywacji nie różnił się od działania buforu podawanego w grupie kontrolnej w badaniach *in vitro* osocza ludzkiego.

Autorzy obserwowali podobną częstość występowania przeciwciał przeciwko BAX 855 i ADVATE we wszystkich mysich modelach. Dodatkowo, u myszy z hemofilią, wykazujących ekspresję ludzkiego F8 cDNA zachowana była immunotolerancja. Autorzy nie obserwowali także różnic w mianie przeciwciał u makaków jawańskich leczonych BAX 855 i ADVATE.

We wnioskach autorzy podkreślili podobny profil immunogenności BAX 855 i ADVATE w badaniach porównawczych przeprowadzonych *in vitro* i *in vivo*, jak również wyrazili przypuszczenie, że BAX 855 powinien być równie bezpieczny jak ADVATE.

Frank M. Horling i wsp. Preclinical immunogenicity assessment of Baxter's longer-acting FVIII candidate BAX 855 using novel preclinical models. Abstract 3323

Leczenie profilaktyczne u chorych z hemofilią A wymaga częstego wstrzykiwania koncentratu czynnika VIII (do kilku razy w tygodniu). Valentino i wsp. przedstawili wyniki badania na modelu mysim porównującego właściwości biologiczne chemicznie modyfikowanej cząsteczki leku ADVATE, który jest rekombinowanym koncentratem czynnika VIII trzeciej generacji (SC rFVIII^{FC}) stosowa-

nym obecnie u chorych. Obydwa leki podawano myszom dożylnie w dawce 280 j/kg w określonym czasie przed uszkodzeniem stawu, który miał wywołać wylew. Po trzech dniach sakryfikowano zwierzęta i oceniano obecność krwi w stawie. SC rFVIII^{Fc} i rFVIII okazały się równie skuteczne oceniając TBS (*total body score*). SC rFVIII^{Fc} było skuteczniejsze w zapobieganiu wylewom do stawów jeśli podano go po 72 h (17% myszy otrzymujących profilaktycznie CM rFVIII *v.* 100% myszy otrzymujących profilaktycznie rFVIII).

Leonard A. Valentino i wsp. *The biological efficacy profile of a chemically modified recombinant factor VIII molecule. Abstract 3324*

Rekombinowany czynnik VIII otrzymany z ludzkich linii komórkowych

Od kilku lat trwają prace nad pierwszym rekombinowanym czynnikiem VIII produkowanym przez ludzkie komórki. Knaub i wsp. przedstawili wyniki prospektywnego, randomizowanego, otwartego, krzyżowego, wieloośrodkowego badania fazy II, w którym porównano parametry farmakokinetyki (PK, *pharmacokinetics*) rekombinowanego czynnika VIII pozbawionego domeny B (BDD, *B domain deleted*), syntetyzowanego przez ludzkie embrionalne komórki nerkowe (HEK, *human embryonic kidney* 293F) i Kogenate FS, stosowanego rutynowo rekombinowanego czynnika VIII drugiej generacji. W produkcji *Human-cl rhFVIII* (human-cell line recombinant FVIII) zastosowano dwie metody inaktywacji i usuwania wirusów: metodę rozpuszczalnik/detergent i nanofiltrację (filtrację przy użyciu filtrów Planova).

Badanie przeprowadzono w 10 ośrodkach Stanów Zjednoczonych AP i Europy. Badaną grupę stanowiło 22 pacjentów z ciężką postacią hemofilii A, w wieku 12–65 (śr. 39,6 ± 14,1), którzy minimum po 96 h okresie wypłukania otrzymywali jeden z leków w dawce 50 j/m/kg mc. Aktywność FVIII badano dwoma metodami: chromogenną i jednostopniową. Po zakończeniu badań PK pacjenci otrzymywali przynajmniej przez 6 miesięcy *human-cl rhFVIII* w celu oceny skuteczności i bezpieczeństwa leczenia na żądanie.

W wyniku przeprowadzonych badań autorzy stwierdzili, że w badaniach farmakokinetycznych *human-cl rhFVIII* i Kogenate FS wykazały podobne właściwości farmakokinetyczne. W czasie leczenia pacjentów wykazano jego skuteczność (do leczenia 96,3% epizodów krwawień wystarczyło podanie 1–2 dawek leku). Skuteczność leczenia oceniono jako bardzo dobrą w przypadku 59,4% epizodów krwawień, dobrą odpowiedź — w przypadku 34,4%; Lek okazał się także bezpieczny, a po jego stosowaniu nie wystąpiły działania niepożądane.

Sigurd Knaub i wsp. *A prospective, multi-center, randomized clinical trial to compare the pharmacokinetic properties of Human-cl rhFVIII, a new human-cell line derived recombinant Factor VIII expressed in baby hamster kidney cells. Abstract 3309 (s. 1423)*

Rekombinowany czynnik von Willebranda

Czynnik von Willebranda występuje w postaci multimetrów o ciężarze cząsteczkowym od 600 do 20 000 kDa. Stężenie wielkocząsteczkowych multimetrów (UHMW, *ultra high molecular weight*) vWF we krwi jest niskie, ponieważ zaraz po uwolnieniu ich do krążenia ulegają cięciu przez metaloproteinazę ADAMTS 13. Rekombinowany vWF produkowany metodami inżynierii genetycznej w hodowlach komórek jajnika chomika chińskiego (CHO) zawiera dużą ilość UHMW multimetrów, podobnie do ludzkiego AWF składowanego w ciałkach Weibel-Palada w komórkach śródbłonna naczyniowego.

Autorzy przedstawili wyniki badań przedklinicznych, w których oceniali *ex vivo* cięcie przez ADAMTS 13 po podaniu dożylnym UHMW multimetrów rvWF. Przeprowadzone wcześniej badania *in vitro* i badania na modelach zwierzęcych (króliki, makaki jawańskie) wykazały, że 15 min po podaniu rvWF wykrywano fragmenty charakterystyczne dla cięć ADAMTS 13 (*immunoblotting*).

Pojawienie się w krążeniu określonej długości fragmentów cięcia i zmniejszenie liczby UHMW multimetrów rvWF świadczyło o ich pocięciu przez endogenną metaloproteinazę ADAMTS 13. Ten efekt był „gatunkowo zależny”, to znaczy obserwowano tylko niewielkie cięcia łańcuchów mysich.

Zakończone ostatnio badania kliniczne fazy I wykazały, że podawany dożylnie pacjentom z ciężką postacią vWD (choroby von Willebranda) rvWF w dawce od 7,5 do 50 vWF:RCo j/kg masy ciała podlegał w krążeniu szybkiemu działaniu ADAMTS 13. Działanie to wykazano, przeprowadzając analizę multimetrów; w analizowanym materiale nie stwierdzono obecności UHMW multimetrów rvWF, nie obserwowano także powikłań zakrzepowo-zatorowych w badanej grupie pacjentów.

Katalin Varadi i wsp. *In vivo of recombinant vWF upon intravenous administration in preclinical and clinical settings. Abstract 1222*

Hamowanie działania TFPI

Obecnie trwają prace nad białkami, które poprzez hamowanie inhibitora drogi krzepnięcia zależnej od czynnika tkankowego (TFPI, *tissue factor pathway inhibitor*) mogą znaleźć zastosowanie w leczeniu hemofilii. Jednym z takich białek jest aptamer ARC19499 (BAX 499), który „utrudnia” blokowanie przez TFPI zarówno czynnika Xa, jak

i kompleksu czynnik tkankowy/czynnik VIIa. W badaniach przeprowadzonych *in vitro* osocza hemofilowego obserwowano poprawę procesu generacji trombiny i parametrów krzepnięcia. W badaniach z udziałem makaków jawańskich z zespołem podobnym do hemofilii A przeprowadzonych *ex vivo* wykazano poprawę parametrów układu krzepnięcia (tromboelastometria i badania czasu krwawienia) po podaniu BAX 499 A.

W celu zrozumienia mechanizmu w jakim BAX 499 hamuje działanie TFPI, Waters i wsp. przeprowadzili badania określające miejsce wiązania BAX 499 z TFPI i porównali aktywność BAX 499 w stosunku do specyficznej domeny przeciwciał anty-TFPI. Aptamer mocno wiązał się z pełno cząsteczkowym TFPI, gorzej z cząsteczką pozbawioną fragmentu w regionie C końcowym cząsteczki, bardzo słabo z cząsteczką zawierającą tylko domeny K3 (Kunitz 3) i regionu C końcowego, natomiast w ogóle nie wiązał się z cząsteczką TFPI zawierającą tylko domenę 1 i Kunitza (K1 i K2).

Wiązanie znakowanego aptameru z TFPI badano metodą *ELISA* i metodą *dot blot*. W obydwu badaniach przeciwciała przeciw domenom K1 i K3

wykazywały działanie kompetycyjne z aptamerem, przeciwciała przeciw domenie regionu C końcowego — częściowo kompetycyjne, natomiast przeciwciała przeciw domenie K2 nie konkurowały z aptamerem o miejsce wiązania. Wyniki tych badań sugerują, że epitop wiążący BAX 499 obejmuje całą cząsteczkę białka, ze szczególnym uwzględnieniem domen: K1, K3 i regionu końcowego C.

Badania aktywności wykazały, że profil hamowania BAX 499 jest podobny do tego jaki wykazują przeciwciała anty-TFPI, które wiążą się z domenami K1, K3 i regionu końcowego C. W badaniu mierzącym aktywność anty-Xa TFPI, przeciwciała anty-K2 w pełni hamują TFPI i przywracają aktywność FXa. W przeciwieństwie do tego, BAX 499 i przeciwciała anty-K1, anty-K3 i przeciwko domenie regionu C-końcowego nie blokują w pełni TFPI i powodują tylko częściowe przywrócenie aktywności FXa. Wyniki badań nad wiązaniem aptameru do TFPI w obecności FXa sugerują, że aptamer i białko mogą równocześnie wiązać się z TFPI.

Emily K. Waters. Investigation into the mechanism of action and binding site of BAX 499, an aptamer against Tissue Factor Pathway Inhibitor. Abstract 1214